

Man er aldrig for lille til bæredygtighed!

Workshop, formiddag, KP – lokale W3.15

23.11.2023

Hanne Værum Sørensen, lektor, ph.d.

Pædagoguddannelsen i Aarhus, VIA UC

hsor@via.dk

Hvilke ord og begreber falder jer ind, når I hører sætningen:
Man er aldrig for lille til bæredygtighed?

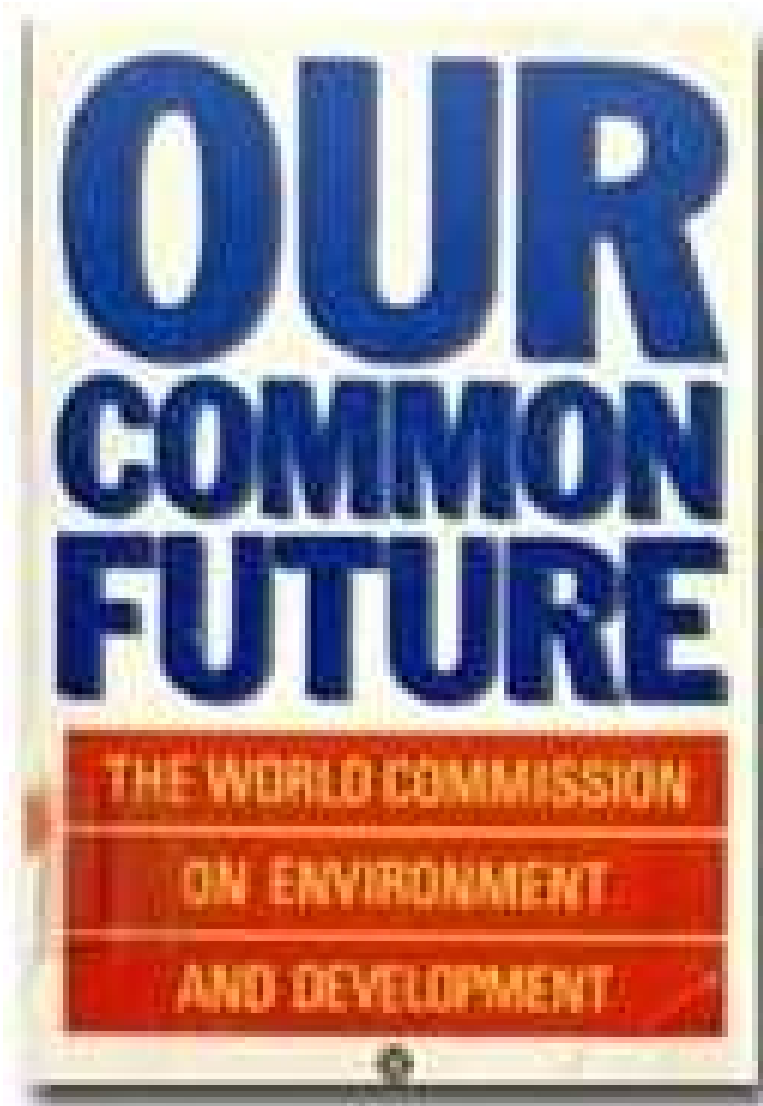
- Det har noget med vaner at gøre... noget om hvad man forestiller sig børn kan
- Noget med sanselighed
- At lære at være i det nære
- Noget med at det man laver med børnene i institutionen også er noget, som de tager med hjem, og dermed overfører erfaringer og viden til forældre...
- Nogen må have givet udtryk for at man er, eller kan være for lille til at kunne gøre noget eller til at skulle bekymre sig

Man er aldrig for lille til bæredygtighed

Workshoppen tager afsæt i forskningsprojektet:

En undersøgelse af børns leg- og andre aktiviteter i naturen, i relation til social og kulturel bæredygtighed.

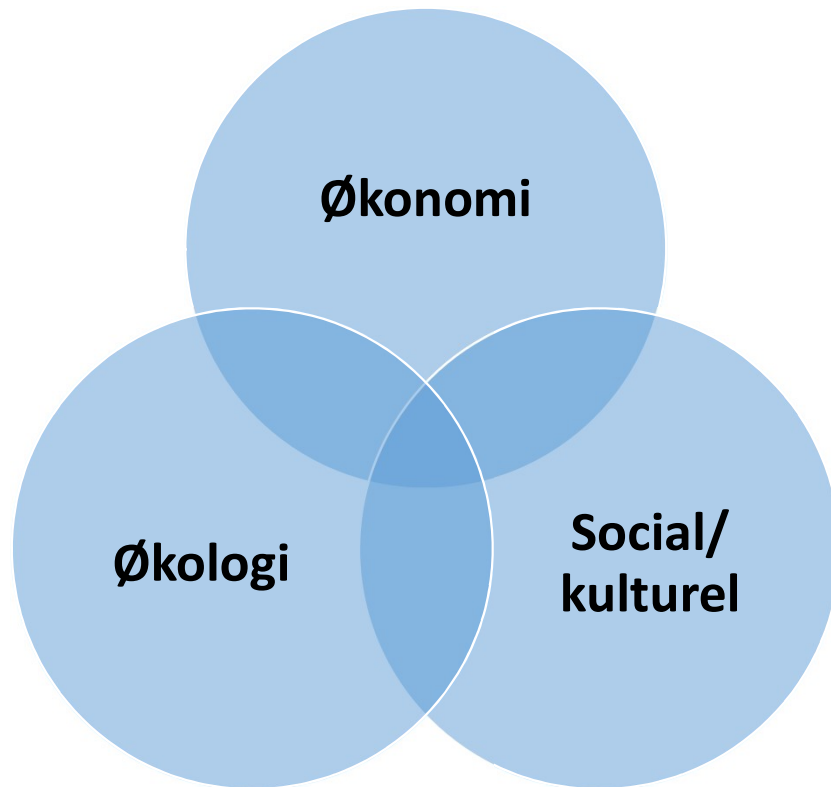

Vor fælles fremtid Brundtland m.fl., 1987

- Kommissionen ønskede at sætte bæredygtig udvikling på den internationale dagsorden. Bæredygtig udvikling definerede de som:
- *"En bæredygtig udvikling er en udvikling, som opfylder de nuværende behov, uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare."*

Vor fælles fremtid..

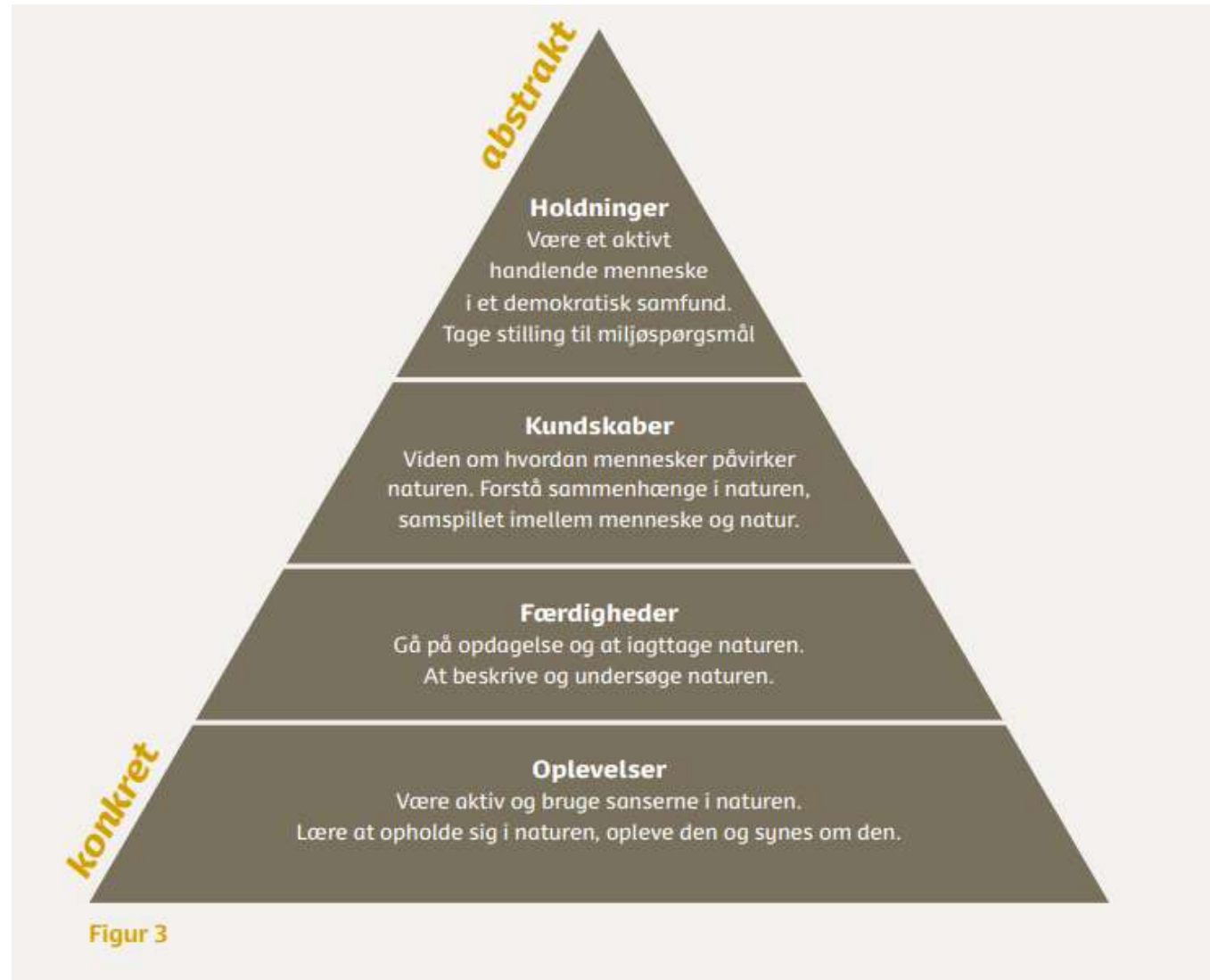
- Vi er nødt til at have et helhedssyn på politik - og på livet.
- Ideen med bærekraftig udvikling er at erkende at der er en sammenhæng mellem fattigdom, retfærdighed og miljøødelæggelse.
- Fattigdom, retfærdighed og miljø kan ikke ses som isolerede problemer.
- De påvirker hinanden - og de påvirkes af hinanden. De er uadskillelige.

Efter Brundtlandrapporten
kom der i 2013 et fjerde
perspektiv:
God styreform

- Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også et grundlag for at arbejde med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. Børn skal have oplevelser i naturen, lære om naturens mangfoldighed og få mulighed for at opleve et tilhørsforhold til naturen. Og børn skal gøre sig erfaringer med at give omsorg og tage vare på omgivelserne og naturen.

- Når vi voksne engagerer os i spørgsmål om bæredygtighed, er det ofte med et pessimistisk udgangspunkt. Det er ikke nogen god ide at begynde med de helt store spørgsmål, man må hellere begynde med det, som fascinerer børn, for eksempel insekter, fugle, frøer og lignende. Det er vigtigt at børn ikke mister deres barndom og tro på fremtiden. Samtidig lever de i en global verden og kan være engageret på mange niveauer, også i de store spørgsmål.

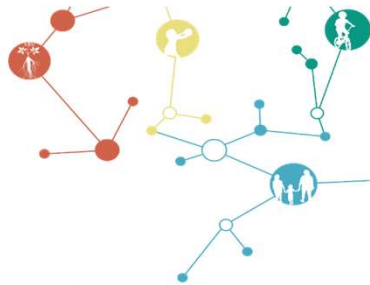

Christensen, MN og Clausen, SW. 2004. Naturen og Naturfænomener. Ekspertgruppen for pædagogiske læreplaner. I Kryger og Kardyb, 2013

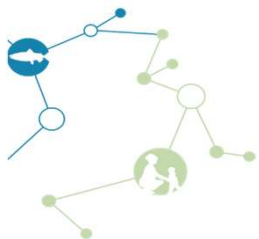

Western Norway
University of
Applied Sciences

KINDknow - Kindergarten Knowledge
and Research Centre

VIA
University
College

En undersøgelse af børns leg- og andre aktiviteter i naturen, i relation til social og kulturel bæredygtighed

Hanne Værum Sørensen, VIA University College

Birgitte Theilmann, VIA University College

Aihua Hu, Høgskolen på Vestlandet, Bergen & Kina

Liv Torunn Grindheim, Høgskolen på Vestlandet,

Lea Ann Christenson, Towson University, Maryland, USA

Baggrunden for projektet

- Daginstitutioner for børn er betydningsfulde i forhold til at vække børns interesse og præsentere dem for viden og værdier, der kan støtte op om mere bæredygtighed i hverdagen, lokalt og globalt
- Behov for at udforske og praktisere bæredygtighed og bæredygtig udvikling, fx i dagtilbud for børn
- Mange daginstitutioner er allerede godt i gang – uden at de kalder det bæredygtighed, men hedder fx natur-, skov-, landbørnehaver...

Mål og metoder

Målet var at undersøge børns udeleg og –aktiviteter i relation til social og kulturel bæredygtighed

undersøgelsesmetoder:

- Observationer af børns leg og aktiviteter i naturen/uderummet
- Interviews med børn og pædagoger
- Visuelt materiale, fotos og video af børn i udeomgivelserne

I samarbejde med kolleger i Norge, Kina og USA

Analysekategorier

- Børn som ansvarlige, deltagende og samarbejdende aktører
- Børn som kulturelle agenter
- Børn som beings, becomings og belongings
-

Børn som ansvarlige og deltagende aktører

Børnene hjælper med at bære maden til den fælles frokost, de finder deres gåmakker og venter sammen på at skulle med bussen

Børn som kulturelle agenter

- Kulturoverføring mellem børn
- Fra børn til forældre
- Og fra børn til pædagoger...

Børn som beings, til stede i nuet

- Børn bruger artefakter fra naturen til at skabe kultur
- Eksempel 1: Laver fælder for at fange farlige dyr og Pokemons
- Eksempel 2: Forestillingsleg "Vi graver efter små insekter til at spise, for jeg er en kamæleon"

Børn som becomings, fremtiden verdensborgere

- Børn som øko-borgere, der ved noget om naturen
- Et eksempel: Skrubtudsters forplantningsproces

Børns tilhørsforhold til et konkret område

- Børnene ved at de hører til i dette område, at dette er deres område:
- Børnene føler sig hjemme, de er trygge og føler sig forbundet med omgivelserne i 'deres' skov.
- De kender naboen, de ved hvor heksens hus er, og hvor der er haletudser

På tur til heksens hus

Implikationer for praksis

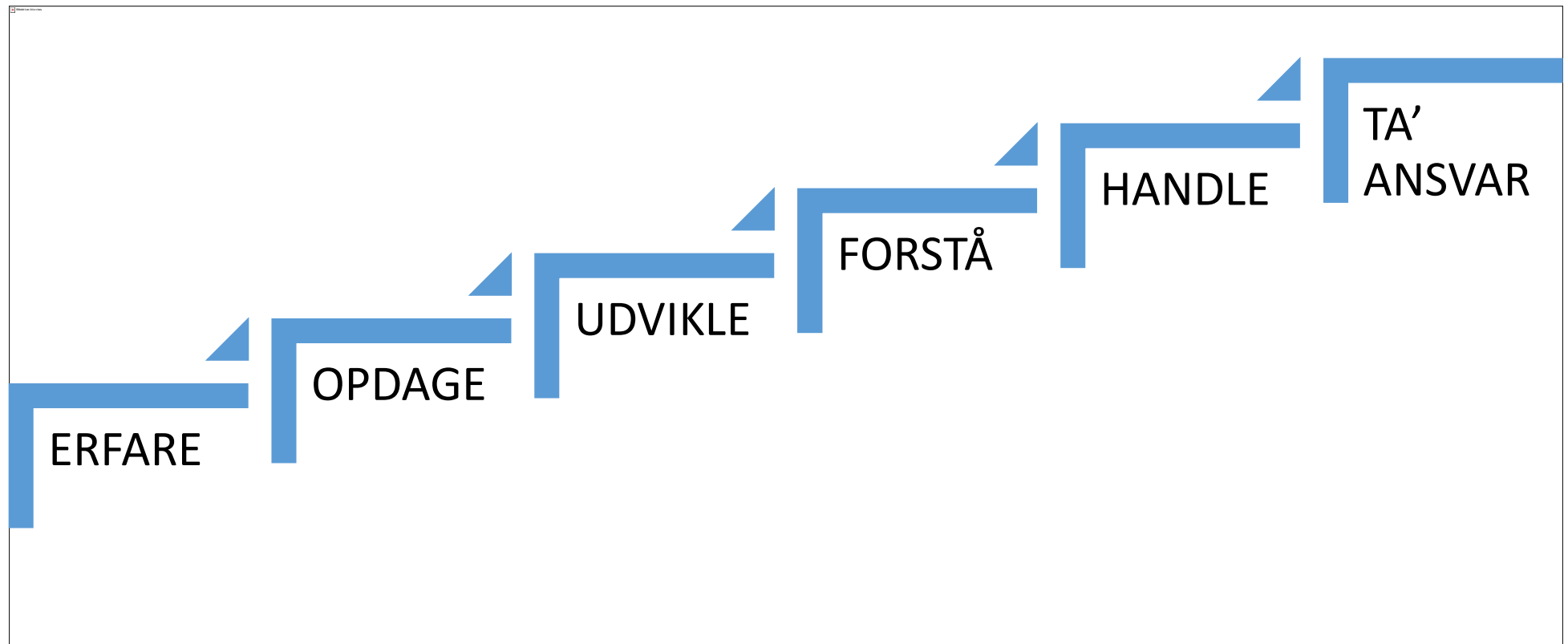
Når børn får mulighed for at møde voksne, som viser glæde, interesse og ansvarlighed for natur og miljø i hverdagen og for at opleve og give udtryk for alle de følelser og tanker, de får i forbindelse med at være i naturen

Så kan der skabes grundlag for varig interesse, respekt og ansvar for naturen (bæredygtig udvikling)

Bærekraftstrappen

Kasin og Langholm, 2019

Børnehuset Løvbakken, den første verdensmålsbørnehave i DK

Børnehaven Albert, affald og vand

Andre ideer til inspiration

- Spare på materialer, energi
- Genbrugspynt og –kunst
- Køkkenhave – fra jord til bord
- Byttebørser
- Madspild
-
-

Ideerne er fra

Pædagogisk Tidsskrift, 0-14.

TEMA 3/2023:

Bæredygtighed i dagtilbud, 0-14.

Pædagogisk Forum, Aarhus.

www.paedagogiskforum.dk

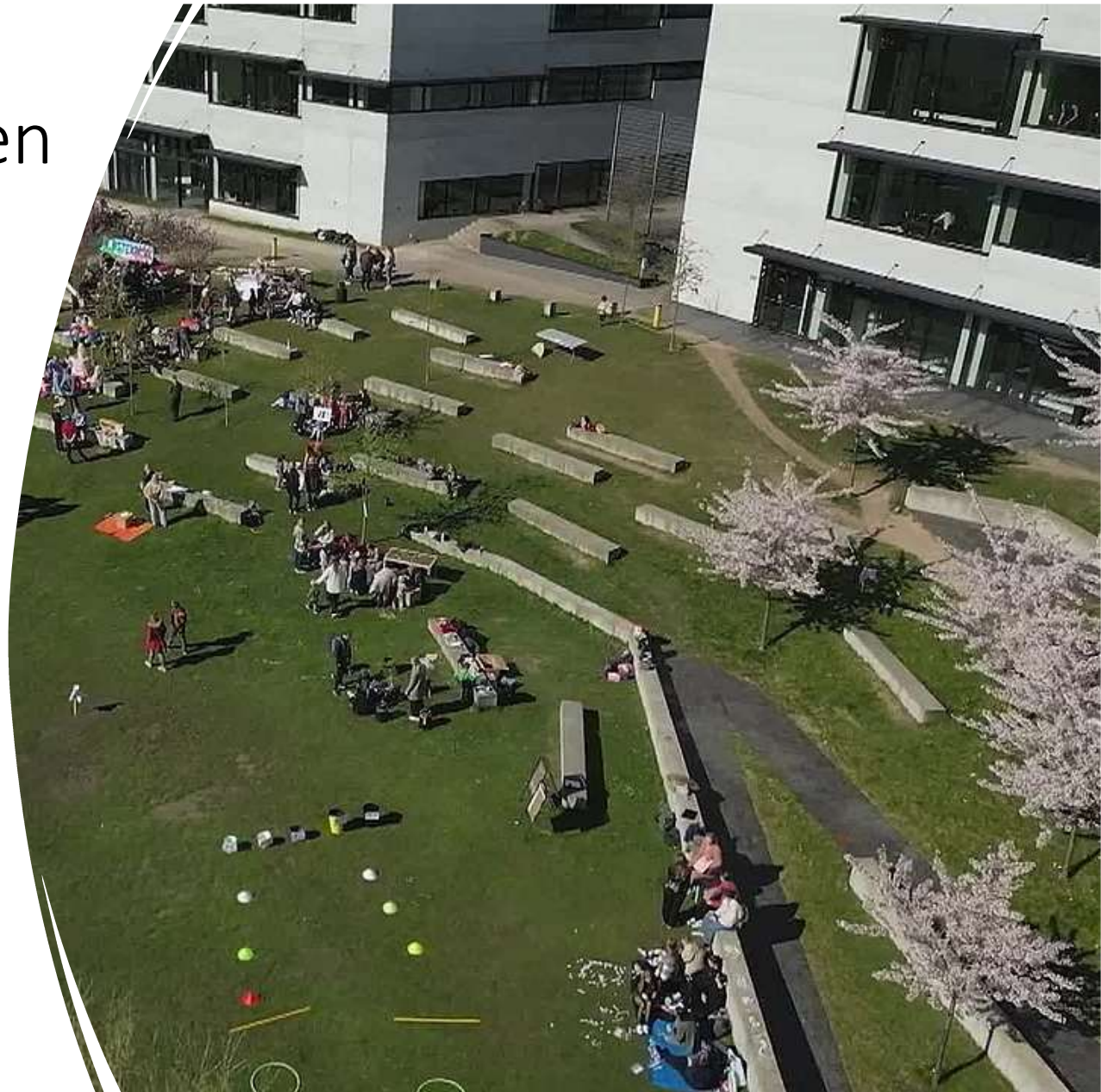
Spørgsmål

- Hvordan tænker du , i din institution, bidrager til at opfylde (nogen af) FN's 17 Verdensmål?
- Hvordan omsætter du bæredygtig udvikling i din pædagogiske praksis/ i din undervisning?
- Hvor møder du modstand? I dig selv – hos andre?

Fra praksis til pædagoguddannelsen...

- Pædagoger har en særlig rolle i forhold at inddrage, formidle, oversætte og arbejde bæredygtigt i pædagogisk praksis med børn –
- Værdier, viden, færdigheder kan videregives fra kompetente voksne til næste generation
- Hvilke krav stiller det til pædagoguddannelsen???
- Hvor kan vi begynde?

Bæredygtighedsfestivalen på campus c, Aarhus 2023

Baggrund og introduktion

- De studerende har brug for at have hands on på arbejdet med bæredygtig udvikling – teoretisk afsæt → praksiserfaringer → deep learning

Pædagogstuderendes erfaringer med børn som beings gennem deltagelse i bæredygtige aktiviteter

- At tage børnenes perspektiv
- At skabe rammer for børns deltagelse og selvbestemmelse
- At udvikle aktiviteten gennem børns kreativitet og tilføre temaer og dimensioner, som natur, geologi og historie

Pædagogstuderendes erfaringer med børn som becomings

- Kredsløbsforståelse
- Omverdensforståelse
- Brug af ressourcer

Pædagogstuderendes erfaringer med at opleve børn som belongings

- Børns tilhørsforhold og deltagelse i samfundet
- Pædagogstuderende som en del af praksis og uddannelsesinstitutionen

Diskussion og implikationer: Pædagogstuderende som agenter for forandring

- Rammesætning af aktiviteter:
 - Fra underviser-initieret rammesætning til studenter-initieret ideudvikling og gennemførelse af workshops (hestemøg og dissekering af gris)
 - Først manglende interesse og mod fra studerende → moderat pres → mestring, succes og god formidling
- Valg af aktiviteter:
 - 4 skraldeaktiviteter initieret af studerende
 - Materialeforbrug (balloner og nyindkøbte strømper)
 - Forskellige niveauer af bæredygtighed
- Bæredygtighedsfestival i forhold til bæredygtighed i hverdagen

1 AFSKAF
FATTIGDOM

2 STOP
SULT

3 SUNDHED
OG TRIVSEL

4 KVALITETS-
UDDANNELSE

5 LIGESTILLING
MELLEM KØNNENE

6 RENT VAND
OG SANITET

7 BÆREDYGTIG
ENERGI

8 ANSTÆNDIGE JOBS
OG ØKONOMISK
VÆKST

9 INDUSTRI, INNOVATION
OG INFRASTRUKTUR

10 MINDRE
ULIGHED

11 BÆREDYGTIGE BYER
OG LOKALSAMFUND

12 ANSVARLIGT
FORBRUG
OG PRODUKTION

13 KLIMA-
INDSATS

14 LIVET
I HAVET

15 LIVET
PÅ LAND

16 FRED, RETFÆRDIGHED OG
STÆRKE INSTITUTIONER

17 PARTNERSKABER
FOR HANDLING

FN'S VERDENSMÅL
for bæredygtig udvikling